

Akademi, forskning och blockad ? en analys

Akademi, forskning och blockad - en analys

Inom den akademiska världen cirkulerar vissa analyser som syftar till att förklara Kubas ekonomiska svårigheter under revolutionens första år. Tesen är oftast densamma: problemen berodde inledningsvis på misslyckade utvecklingsstrategier och därefter på införandet av ekonomiska styrsystem som bortsåg från marknaden och principerna för ekonomisk kalkylering. Slutsatsen, formulerad med den säkerhet som skrivbordet ger, brukar lyda att endast det generösa externa stödet höll revolutionen flytande.

Bland allt annat som Kuba fått utstå är USAs invasion i Playa Girón. På stridsvagnen, Fidel Castro. Foto: Tirso Marti?nez

Dessa texter, skrivna från bekvämligheten på utländska universitet, hanterar statistik och sekundära källor med skenbar noggrannhet.

Men de lider av ett grundläggande problem som ogiltigförklarar en stor del av deras analys: USA:s blockad mot Kuba framstår som en mindre detalj, som en nästan anekdotisk omständighet, när den i själva verket är den avgörande variabeln för att förstå alla ekonomiska processer på ön sedan 1959.

Det är som att analysera andningen hos en astmatiker utan att nämna att någon håller hans hals i ett kvävande grepp.

Dessa studier nämner USAs embargo i förbigående, som om det vore ett mindre hinder på vägen mot den socialistiska planekonomin. De ägnar inget utrymme åt att analysera hur det påverkade försörjningskedjorna, hur det påverkade tillgången på reservdelar, hur det tvingade fram en omorientering av hela utrikeshandeln mot avlägsna länder med mycket högre transportkostnader som följd .

När de talar om nedgången i jordbruksproduktionen under de tidiga 1960-talen, tillskriver de katastrofen planerarnas överdrivna ambitioner. De nämner inte att USA under dessa år skärpte sanktionerna, förbjöd export av reservdelar till jordbruksmaskiner och pressade sina allierade att inte bedriva handel med Kuba. De nämner inte att de amerikanska teknikerna som skötte sockerfabrikerna lämnade landet över en natt och tog med sig den kunskap som byggts upp under årtionden.

När de analyserar försämringen av produktionskapaciteten och behovet av att importera nya maskiner från Östeuropa, drar de inte den uppenbara slutsatsen: om det inte hade varit för blockaden, skulle Kuba ha kunnat fortsätta att köpa reservdelar från USA, sin naturliga partner fram till 1959, och hade inte behövt avleda knappa resurser till inköp av utrustning som var oförenlig med den befintliga infrastrukturen.

Och här är det lämpligt att göra en paus, kära läsare, för att påpeka något som inte alltid sägs: även akademien kan vara propaganda. Inte all akademi, förvisso. Men när en ekonomisk analys av Kuba systematiskt utelämnar blockaden som en central variabel, när den reducerar årtionden av historia till planeringsfel och idealism, när den gång på gång citerar författare från en strömning som har gjort karriär på anti-Castrism, måste man fråga sig: vad är det de säljer?

För blockaden är inte en obetydlig detalj. Det är den längsta och mest systematiska politiken av ekonomisk aggression som någonsin har tillämpats mot något land i modern historia. Den har kostat Kuba mer än 150 miljarder dollar, enligt beräkningar från FN. Den har drabbat alla sektorer, från hälso- och sjukvård till jordbruk, från industri till transport. Den har bokstavligen dödat, eftersom bristen på läkemedel och medicinsk utrustning har kostat liv som kunde ha räddats.

Att ignorera detta är inte akademisk neutralitet. Det är medbrottslighet. Det är att bygga upp en berättelse som normaliserar aggressionen och lägger skulden på offret. Det är att spela imperiets spel med hjälp av socialvetenskapen.

När en studie publiceras i en akademisk tidskrift, med kollegial granskning och hela den prestige som institution som står bakom den har, tenderar den ovetande läsaren att tro att den är objektiv, att den är vetenskaplig, att den är sann. Men vetenskapen kan också stå i maktens tjänst. Handböckerna i upprorsbekämpning skrevs på universitet. Teorierna som rättfärdigade kuppen i Chile kom från ekonomiska institutioner. **Den akademiska världen är inte neutral: den är ännu ett slagfält.**

Därför måste man vara uppmärksam när man läser. Alltid fråga sig: vilken variabel utelämnar de? Vilka aktörer osynliggör de? Vem gynnar denna berättelse? För när en ekonom sitter vid sitt skrivbord och analyserar Kuba utan att nämna blockaden, bedriver han inte ekonomi: han bedriver politik. Och av det värsta slaget, den som maskerar sig som vetenskap så att ingen märker giftet.

Dessa analyser ägnar hela sidor åt att kritisera andan under dessa år, försöket att bygga en ny ekonomi baserad på medvetande, den nya människan? som man talade så mycket om. De talar om idealism, om att avstå från materiella incitament, om beslut som fattas av övertygelse snarare än av beräkning. Och de tillskriver dessa faktorer det ekonomiska kaoset och den kris som följde.

Vad de inte förstår ? eller inte vill förstå ? är att den attityden inte var en ideologisk nyck, utan ett svar på en extrem situation. När marknaden stänger alla dörrar för dig, när blockaden hindrar dig från att få tillgång till basvaror, när teknikerna flyr och maskinerna går sönder och inte kan repareras, har du inget annat val än att vända dig till samvetet, till engagemanget, till den revolutionära

mystiken. Det är inte idealism: det är överlevnad.

I texterna citeras ibland Fidel när han erkänner misstag år senare. Men de nämner int att dessa misstag begicks under förhållanden av ekonomisk krigföring, påtvingad isolering och ständig aggression. Vilket land som helst, under en liknande belägring, skulle ha varit tvunget att improvisera, experimentera, göra fel. Skillnaden är att Kuba gjorde det utan säkerhetsnät och med ett imperium som var fast beslutet att tillintetgöra landet.

Dessa studier insisterar på att det var endast det externa stödet som höll revolutionen vid liv. Frasen har en underton av förakt, som om den mottagna hjälpen skulle delegitimerade det kubanska projektet. Men de undviker att fråga sig varför Kuba behövde denna hjälp. Svaret är uppenbart: för att USA systematiskt nekade landet den.

Dessutom bör beskrivningen av detta stöd som ?generöst? nyanseras. Den stormakt som gav sitt stöd agerade utifrån sina egna geopolitiska intressen. Att ha en socialistisk utpost 90 mil från Florida var en strategisk tillgång av första rang. Handelsavtalen, förmånspriserna, tillförseln av resurser ? allt detta svarade mot en kalla krigets logik, inte mot internationell välgörenhet.

De egna uppgifterna som presenteras i dessa analyser visar att leveranserna av huvudprodukten var lägre än vad som avtalats, och att Kuba kunde sälja på världsmarknaden tack vare sina partners flexibilitet. Men de nämner inte att världsmarknaden manipulerades av USA, som pressade sina allierade att inte köpa kubanskt socker. De nämner inte att priserna sjönk just på grund av USAs och Europas jordbrukspolitik.

Vissa av dessa analyser ägnar sidor åt diskussionen mellan två ekonomiska synsätt som fanns under dessa år. De drar slutsatsen att den väg som sedan valdes var en avvikelse från båda, och att detta orsakade kaos.

Vad de inte säger är att den diskussionen i grunden var en reflektion över hur man skulle bygga ett annorlunda samhälle under förhållanden av underutveckling och belägring. Det var inte en teknisk dispyt mellan salongsekonomer, utan en existentiell reflektion över vilken typ av samhälle man ville bygga. Ett synsätt satsade på medvetandet, på en ny moral, eftersom man visste att om kapitalismens materiella incitament reproducerades, skulle dess ojämlikheter också reproduceras. Den andra var mer pragmatisk, mer i linje med den rådande ortodoxin.

Att man till slut valde en egen väg var inte irrationellt, det var ett politiskt beslut. Och även om det medförde ekonomiska kostnader, ledde det också till framgångar som dessa analyser helt bortser från: läskunnighet, allmän sjukvård, minskade ojämlikheter, nationell värdighet. **De mäter allt med produktivitetens måttstock, men säger inte ett ord om inkomstfördelning, tillgång till rättigheter, avskaffandet av strukturell arbetslöshet, politisk suveränitet.**

Dessa analyser stöder sig på författare som tillhör en viss akademisk strömning, som i årtionden har analyserat Kuba genom den yttre observatörens kalla lins, ofta med finansiering från stiftelser kopplade till intressen som knappast kan kallas neutrala.

I deras bibliografier finns inga kubanska författare som har upplevt processen inifrån, som har lidit av blockaden, som har deltagit i besluten. Det är som att analysera ett äktenskap genom att bara intervjua grannarna som tittar in genom fönstret. Denna selektivitet är inte slumpmässig: den svarar mot en syn som anser att de som är delaktiga i processen inte har någon röst, att endast externa observatörer kan se sanningen. Det är akademisk kolonialism i sin mest subtila form.

Det finns saker som dessa studier helt utelämnar. De utelämnar att **Kuba före revolutionen var ett land med enorma ojämlikheter, med en hög andel analfabetism, med obefintlig hälso- och sjukvård på landsbygden, med ett strukturellt beroende som hindrade all självständig utveckling.**

De utelämnar att nationaliseringarna inte var en aggressiv handling, utan ett svar på de fientliga åtgärderna från norr. De utelämnar att strategin under de första åren också var ett försök att bryta med århundraden av beroende, att diversifiera ekonomin för att göra den mindre sårbar.

De utelämnar att misslyckandet med vissa produktionsmål också hade yttre orsaker: ogynnsamma klimatförhållanden, problem med tillgången på insatsvaror, sabotage. Och de utelämnar att Kuba, trots dessa misslyckanden, uppnådde sociala framsteg som inget annat land i regionen kunde mäta sig med.

Framför allt utelämnar de att **den kubanska revolutionen fortfarande står stark efter mer än sex decennier av blockad, invasioner, terrorism och isolering. Om den var så ineffektiv, så irrationell, så idealistisk, hur ska man då förklara detta motstånd? Hur ska man förklara att ett land utan olja, utan utländska investeringar, utan tillgång till internationella krediter, har kunnat upprätthålla nivåer inom hälsa och utbildning som är jämförbara med dem i den första världen?**

Paradoxalt nog är dessa analyser användbara för att förstå hur vissa akademiker konstruerar berättelser om Kuba. Berättelser som isolerar ekonomin från politiken, som skiljer förvaltning från aggression, som mäter allt med marknadens måttstock samtidigt som de bortser från den mänskliga kostnaden för blockaden.

I dessa synsätt saknas den etiska dimensionen. Det saknas en fråga om vad som hade hänt om landet i norr hade accepterat revolutionen, om det inte hade infört blockaden, om det inte hade tränat legosoldater, om det inte hade finansierat kontrarevolutionära grupper. Det saknas en föreställning om hur mycket mer ön kunde ha utvecklats utan kvävningen, utan det ständiga hotet.

Under tiden fortsätter Kuba att stå emot. Inte perfekt, inte utan motsägelser, inte utan misstag. Men den står emot. Och det faktumet, som ingen ekonomisk analys kan förklara, är den verkliga anomalin som vissa akademiker inte lyckas ta till sig. För när siffrorna inte stämmer, när statistiken inte räcker till, när kalkyleringens logik krockar med verkligheten, är det som återstår värdigheten hos ett folk som beslutade sig för att inte ge upp.

Och det, kära läsare, mäts inte med indikatorer. Och se upp: när någon försöker mäta det med effektivitetsmätarens kalla måttstock, när en akademisk uppsats försöker förklara Kuba utan att nämna blockaden, när en skrivbordsökonom uttalar sig om revolutionens ?misslyckande? utan att ha satt en fot på ön eller citerat en enda kubansk källa, fråga dig alltid: var finns kvävningen i denna redovisning? Var finns kulorna, sanktionerna, belägringen, de 65 åren av oavbruten aggression?

För om de inte finns där så är det du har framför dig inte vetenskap: det är propaganda förklädd till akademi. Och i den propagandan blir blockaden osynlig, offret blir skuldbelagt, och imperiet tvår sina händer medan andra skriver dess historia. Låt dig inte luras.

La Sexta Nota Facebook, 260314 (ZT)

BRYT BLOCKADEN AV KUBA!

Bli en del av solidaritetsrörelsen!

Bli medlem i Svensk-Kubanska!

Eller skicka ett bidrag till Stödfonden!

Ange namn, e-post, adress och skicka 300 kr för ett års medlemskap
(150 för pensionärer, arbetslösa och studerande)

Swish 123 589 0975 eller Pg 40 54 11 ? 0

Kuba utsätts nu för en belägring utan motstycke ? behoven är enorma.

Allt stöd till det kämpande Kuba!

Bidrag till insamlingen ?Mediciner till Kuba?. Alla pengar skickas oavkortat.

PG 23 57 15 ? 0 eller Swish 123 182 37 72